

Bamidbar | Een hemels gesprek over Torah en kaas

Dankzij een hemelse discussie over het scheiden van vlees en melk ontdekken wij waarom de Torah juist op aarde is gegeven en niet in een spirituele wereld is blijven steken.

Bamidbar betekent 'in de woestijn'. Deze Parasha wordt bijna altijd op de Shabbat gelezen die net voor Shawoe'ot valt. Shawoe'ot is het feest waarmee wij het ontvangen van de Torah op de berg Sinai vieren. We weten dat de Torah aan het Joodse volk in een woestijn geschonken is. Kon G-d geen betere plek vinden voor deze grote openbaring? Een mooi paleis misschien, in een wereldstad of een prachtig aangelegde tuin? G-d heeft natuurlijk heel bewust de meest ideale ligging geselecteerd.

Er schuilen zoveel lessen alleen al in G-ds keuze voor de berg Sinai om juist daar de Torah aan het Joodse volk te geven:

Een woestijn is openbaar gebied, opdat niemand zou kunnen claimen dat de Torah van hem alleen is.

De woestijn bestaat uit zand, steen en aarde. Om de Torah te kunnen ontvangen moet je je bescheiden opstellen, zoals zand en aarde.

In een barre zandvlakte groeit niets. Er is voedsel noch kleding beschikbaar zodat een mens leert op G-d te vertrouwen om in al zijn levensbehoeften te voorzien.

De woestijn is een gevaarlijk gebied met o.a. veel slangen. De ballingschap wordt vergeleken met een spirituele woestijn. Het kan gevaarlijk zijn voor een Jood. Assimilatie ligt op de loer. Het kwaad in de mens, vertegenwoordigd door de slang, blijft aandringen totdat het de mens overhaalt om van de verboden vruchten te eten. Torah is het tegengif dat ons helpt om onze slechte eigenschappen in bedwang te houden. Door Torahstudie zijn wij in staat om ons als Jood te gedragen, waardoor wij de continuïteit van ons volk kunnen waarborgen.

Kaaskoek

Op welke manier is de Torah gegeven? Wat is er allemaal precies gebeurd? Er was hier op aarde heel veel gaande: donder, bliksem en nog veel meer. Voor meer informatie kijk in Shemot, hoofdstuk 19. En in de hemel dan? Wie weet wat daar geschiedde? Of zijn de stenen tafelen zo maar naar beneden gekomen? Welnee! Wanneer wij het over Shawoe'ot hebben, kunnen wij ons afvragen waar de heerlijke gewoonte vandaan

komt om juist bij dit feest van kaaskoek en andere melkproducten te genieten en pas daarna een vleesmaaltijd te gebruiken.

De Midrash, Tehilim 8, vertelt ons het volgende:

וכשעלה משה לקבלה פעם שניה, אמרו מלאכי השרת רבונו של עולם והלא אתמול עברו עליה, שכתבת בה לא יהיה לך אלהים אחרים (שמות כ ג). אמר להם הקב"ה בכל יום הייתם קטיגורין ביני לבין ישראל, לא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב, שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר וגו' ויאכלו (בראשית יח ח) ותינוק שלהם כשהוא בא מבית רבו, ואמו נותנת לו פת ובשר וגבינה לאכול, והוא אומר לה, היום למדני רבי, לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות לד כו)! לא מצאו לו מענה. באותה שעה אמר הקב"ה למשה, כתב לך את הדברים האלה (שמות ל"ד כז), עד שאין להם מענה ותשובה

Toen Moshe naar boven ging om de tweede set stenen tafelen te ontvangen, spraken de dienstdoende engelen: "Meester van de wereld, is het niet zo dat het Joodse volk gisteren nog de Torah heeft overtreden door afgoden te dienen (het gouden kalf) terwijl er op de stenen tafelen staat: "Je zult geen andere goden hebben."

G-d zei tegen hen: "Iedere dag beschuldigen jullie het Joodse volk! Waren het niet jullie die toen jullie naar beneden kwamen om Avraham te bezoeken jullie toen vlees met melk hebben gegeten, zoals er staat (Bereeshiet 18-8): "En hij (Avraham) nam boter en melk en een kalf dat hij gemaakt had en hij gaf het hun en hij bediende hen en zij (de engelen) aten".

En één van hun kinderen (van het Joodse volk), als hij uit school komt en zijn moeder geeft hem brood met vlees en kaas te eten, dan zegt hij tegen haar: "Vandaag heb ik geleerd van mijn leraar, kook het bokje niet in de melk van zijn moeder." (Shemot 34 - 26) De engelen konden geen antwoord vinden. Op dat moment zei G-d tegen Moshe (Shemot 34- 27): "Schrijf voor jezelf deze woorden op want zij (de engelen) hebben geen antwoord."

Tot zo ver een vrije vertaling van de Midrash.

Vlees en melk

Wat is hier precies gaande? De Midrash is een beetje moeilijk te begrijpen. Laten we samen kijken welke boodschap wij hierin kunnen ontdekken. Wat is er precies gebeurd in de hogere werelden toen G-d de Torah aan het Joodse volk wilde geven? De Midrash vertelt ons dat de engelen protesteerden. Zij wilden zelf de Torah krijgen en beweerden dat het Joodse volk het niet waard was, aangezien het volk het gouden kalf had aanbeden. Op dat moment schoot G-d het Joodse volk te hulp en begon Hij het te verdedigen.

Nu was het G-ds beurt om de engelen te beschuldigen. De engelen hadden namelijk ook de Torah voorschriften overtreden toen zij te gast waren bij Avraham onze aartsvader. Zij werden uitgenodigd om te eten en hebben toen melk en vlees gegeten. Verder vertelt G-d aan de engelen hoe een jongetje dat uit school komt weigert om melk en vlees te eten omdat er in de Torah staat dat je het bokje niet in de melk van zijn moeder mag koken. Wat hier eigenlijk gebeurt is dat de engelen het Joodse volk beschuldigen van afgodsdienst, maar G-d verdedigt zijn geliefde volk door de engelen erop te attenderen dat zij zich niet aan de kashroet wetten hebben gehouden. De engelen hadden hier geen antwoord op.

In hoofdstuk 34 van het boek Shemot staat er eerst dat je het bokje niet in de melk van zijn moeder mag koken en precies één vers later staat er dat Moshe deze woorden moest opschrijven want dankzij deze woorden (namelijk het verbod van vlees met melk) heeft G-d een verbond met jou (Moshe) en het Joodse volk gesloten. Kijk maar:

Vers 26:

לֹא-תִבְשֹׁל גְדִי בְחֵלֶב אִמּוֹ:

Kook het bokje niet in de melk van zijn moeder.

Vers 27:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה כְּתֹב-לָךְ אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְעַלְפִּי | הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית
וְאֶת-יִשְׂרָאֵל:

En G-d zei tegen Moshe schrijf deze woorden op want volgens deze woorden heb Ik met jou en met Israël een verbond gesloten.

Wat blijkt? Hoe heeft G-d de Torah aan het Joodse volk kunnen geven? Wegens melk en vlees; wegens het feit dat de engelen niets meer te zeggen hadden omdat ten eerste zij zelf melk en vlees hadden geconsumeerd en ten tweede omdat het Joodse volk zich juist wel aan deze wetten houdt.

Kosher

Dames en heren, de hele Torah is aan ons gegeven omdat G-d de mond van de engelen heeft weten te snoeren! Anders hadden de engelen de Torah ontvangen in plaats van wij. En waar ging het over? Het bekende verbod van het tegelijkertijd eten van melk en vlees.

Maar hebben de engelen inderdaad niet kosher gegeten? Was het niet zo dat Avraham een kalf ging halen en zijn dienaar vroeg om het klaar te maken? Hoe lang duurt dat wel, het slachten, zouten en spoelen en vervolgens koken? En dus gaf Avraham zijn gasten eerst wat melkgerechten als aperitief en zodra het vlees klaar was

- toch minstens een uur later - heeft hij hun het hoofdgerecht voorgeschoteld. Niets aan de hand dus! Waarom beschuldigt G-d de engelen er dan van dat zij tegelijkertijd melk en vlees hebben gegeten, terwijl zij na het eten van de melkproducten lang moesten wachten tot het vlees verorberd kon worden?

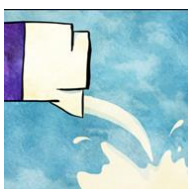
De Joodse wet legt het uit. Als je vlees eet moet je zes uur wachten voordat je melk mag consumeren. Heb je melkproducten gegeten dan mag je meteen daarna vlees eten, mits je handen schoon zijn en je je mond schoonmaakt. Nu is het de gewoonte om na melkproducten toch een uur te wachten alvorens men vlees eet. Waarom het verschil? Na vlees zes uur en na melk maar één uur?

Maimonides stelt dat het vlees nog uren tussen je tanden kan blijven zitten en de 'Toer' verklaart dat de smaak van vlees nog heel lang in je mond blijft. Vandaar dat het noodzakelijk is om zes uur te wachten. Melkproducten verdwijnen echter veel makkelijker en sneller uit je mond waardoor je al één uur na het eten van melkproducten, vlees kan eten.

Dit is één uitleg voor het wachten van zes uur na een vleesmaaltijd. Maar de Torah heeft oneindig veel lagen met uitleg. Laten we daar nu nog één van ontdekken.

Chesed: geven en liefde

Melk is in deze wereld gekomen als de vertegenwoordiger van de eigenschap van Chesed: geven en liefde. Waarom wordt Chesed, liefde geassocieerd met melk?

Omdat melk wit en schoon is en geven een schone zaak is. Omdat melk vloeibaar is en zich grensloos verspreidt tenzij het door de wanden van bijvoorbeeld een kommetje tegengehouden wordt. Die begrenzing komt dan van het kommetje en niet van de melk zelf. Liefde straalt ook naar alle kanten toe. Omdat als de moeder melk geeft aan haar kind, ze daarna niet minder melk heeft. Integendeel, hoe meer ze zoogt, hoe meer melk ze produceert. Zo zitten liefde en geven in elkaar, want als je van iemand houdt en veel aan hem geeft, dan krijg je er nog meer voor terug.

Daarentegen vertegenwoordigt vlees de eigenschap van Gewoera: begrenzing, strengheid en discipline m.a.w. de mogelijkheid om nee te zeggen en te weigeren. Vlees is vast en stevig, begrensd en gelimiteerd; tot daar en niet verder. Gelijk een stuk vlees een bepaalde maat heeft en zich niet zoals melk verspreidt, zo ook vertegenwoordigen strengheid en discipline het feit dat men zaken kan begrenzen, controleren en aansturen.

Chesed (vrijgevigheid) en Gewoera (grenzen stellen) zijn twee tegenovergestelde aspecten die allebei noodzakelijke ingrediënten zijn in elke gezonde relatie. Liefde en geven zijn fantastisch, maar laat het niet uit de hand lopen. Als jouw liefde geen grenzen kent, dan vloeit jouw persoonlijkheid over in de ander en raak je jezelf kwijt. Je verliest hierdoor je eigen identiteit. Zelf besta je dan niet meer waardoor je dus ook niemand lief kunt hebben. Want hoe kun je een ander lief hebben terwijl je zelf niet weet wie je bent. Als je zelf onzeker bent dan is dat geen geschikt moment om aan een relatie te beginnen. Discipline en grenzen zorgen ervoor dat iedere persoon zichzelf kan zijn en blijven. Zo behoud je je onafhankelijkheid en waardigheid.

De Kotsker Rebbe verwoordt het als volgt:

“Als ik, ik ben
omdat jij, jij bent,
en jij bent jij
omdat ik, ik ben,
dan ben ik niet ik
en jij bent niet jij.

Maar als ik, ik ben
omdat ik, ik ben,
en jij bent jij
omdat jij, jij bent,
dan ben ik, ik en jij, jij.”

Grenzen

Met andere woorden: om een gezonde relatie te hebben moeten er grenzen zijn. Iedereen behoudt zijn eigen identiteit en respect en gunt de andere zijn ruimte en privacy. Zo kan de tweede persoon zichzelf, op zijn eigen manier, ontwikkelen. Als twee mensen weten wie zij zijn, los van elkaar, dan pas kunnen ze een relatie beginnen. Verschillen en grenzen zijn noodzakelijk zodat de liefde kan groeien en gedijen.

Maar let op! Hoewel liefde en grenzen beiden noodzakelijk zijn, toch moet liefde altijd de overhand houden. De grenzen en de strengheid zijn alleen maar aanwezig om de liefde in goede banen te leiden en te kanaliseren. Geef je les in een klas, gebruik dan discipline om te voorkomen dat je les een chaotische vertoning wordt, maar zorg er vooral voor dat je heel lief en aardig bent tegen je leerlingen. Als je straf uitdeelt aan je kinderen omdat je boos en geïrriteerd bent, dan is dat geen discipline die de liefde van dienst is, maar strengheid om jezelf de illusie te geven dat de leerlingen jou respecteren.

Nu terug naar de Joodse wet:

Wat gebeurt er als in de keuken vlees en melk wel met elkaar vermengd worden? De Talmoed geeft verheldering: als heet vlees in hete melk valt of hete melk in heet vlees dan zijn allebei verboden. Als ze allebei koud zijn dan kun je ze weer uit elkaar halen en consumeren. Waarom? Omdat als eten koud is, verspreidt en vermengt de smaak van het ene voedsel zich niet naar met het andere voedsel. Elk voedsel behoudt zijn eigen smaak. Maar op het moment dat het heet wordt, dan gaat de smaak van het ene voedsel over naar het andere. Dit is wetenschappelijk heel simpel te verklaren: bij hitte openen de moleculen zich en absorberen ze alles waar ze mee in aanraking komen.

Heet en koud

Maar we zijn er nog niet want nu komt één van de duizenden Talmoedische hersenkrakers: Wat te doen als het ene heet is en het andere koud?

Let op! Bijvoorbeeld een pan hete melk waar een koud stuk vlees in valt. Wat zeggen we dan? Dat allebei heet zijn geworden of dat allebei als koud worden beschouwd? Verwarmt de hete melk uit de pan het koude stuk vlees dat erin is gevallen? Of verkoelt het koude vlees de hete melk die al in de pan zat?

Of omgekeerd: een pan met heet vlees waar een koud stuk kaas in valt. Verwarmt het hete vlees dat al in de pan ligt het koude stuk kaas dat erin valt waardoor alles als heet wordt beschouwd en dus verboden wordt om te eten? Of zeggen we dat het koude

stuk kaas het hete vlees in de pan afkoelt waardoor al het eten nu als koud wordt beschouwd en dus toegestaan is mits het vlees en de melk gescheiden worden?

Tot nu toe hebben we het gehad over heet eten in de pan, waar koud voedsel in valt. Het kan ook zijn dat het eten in de pan koud is en wat erin valt heet is. Een koude bak melk waar een heet stuk vlees in valt of een koud vleesgerecht in een pan waar een stuk hete kaas in valt. De vraag blijft hetzelfde. Verkoelt wat in de pan of bak ligt hetgeen dat erin valt, of verwarmt hetgeen dat erin valt wat er al in lag? Met andere woorden, wat heeft de overhand? Het onderste dat al in de bak ligt of het bovenste dat erin valt?

Rav en Shmuel

De Talmoed presenteert over dit vraagstuk een meningsverschil tussen Rav en Shmuel:

Rav zegt dat het hoogste - dus dat wil zeggen datgene wat erin valt - overheerst. Als het voedsel wat erin valt heet is, dan verhit het het koude eten dat al in de pan lag en is alles verboden. En als datgene wat erin valt koud is, dan heeft dat de overhand; het koelt af wat al in de pan zat en beiden zijn toegestaan mits ze gescheiden worden.

Shmuel is een andere mening toegedaan. Hij stelt dat het onderste de overhand krijgt. Als het eten dat al in de pan is, heet is, dan maakt dat dat wat erin valt ook heet en is alles verboden om te eten. Als dat wat in de pan ligt koud is dan maakt het ook koud dat wat erin valt en is alles toegestaan. Wat onderaan ligt is bepalend.

De wet volgt de tweede mening, die van Shmuel: het onderste krijgt altijd de overhand.

Vandaar dat we eerst melkproducten eten en vervolgens vlees en maar één uur ertussen wachten. Melk dat liefde vertegenwoordigt ligt dan al onderin, in onze maag en heeft daardoor de overhand. Wij absorberen in eerste instantie het concept van liefde. Dat kan omdat dat dan de overhand krijgt over het vlees, de strengheid die wij pas daarna tot ons nemen. Op dat moment krijgt de liefde de nadruk omdat het als eerste is gegeten. Vandaar dat een uurtje wachten voldoende is.

Bewezen

Heb je al vlees, strengheid in je systeem - het ligt dus onderaan, gooi er dan geen melk overheen want dan zal de strengheid over de liefde heersen en dat is niet kosher. Wacht dan zes uur. Dat is de tijd die noodzakelijk is voor het vlees om helemaal uit je

systeem te verdwijnen. Pas na die zes uur kunnen de melkproducten veilig naar binnen zonder door de strengheid overheerst te worden.

De engelen hadden inderdaad bij Avraham eerst melkproducten gegeten en vervolgens vlees genuttigd. Prima zegt G-d tegen hen. Dat betekent dat jullie het eens zijn met de mening van Shmuel. Want melk, vrijgevigheid moet sowieso de overhand hebben en als jullie eerst melk hebben gegeten dan vinden jullie dat wat onderaan ligt de overhand krijgt. Jullie gaan akkoord met Shmuel, met het feit dat het onderste in de pan de overhand krijgt en dus geef ik Mijn Torah aan de onderste wereld. Kennelijk, lieve Engelen vinden jullie dat de laagste wereld, de fysieke wereld waar jij en ik in leven de overhand hoort te krijgen en het belangrijkste is. Hoewel deze lage wereld vol is met allerlei ongewilde en ongunstige zaken, toch is het hier beneden waar de Torah de hoofdrol speelt. Daar waren de engelen het kennelijk mee eens, want hadden ze niet bij Avraham eerst melkproducten gegeten en vervolgens vlees? Zij hadden daardoor bewezen dat het onderste bepalend is.

Willen ze de Torah in de hemel houden, dan vinden ze kennelijk dat de hogere werelden de overhand horen te hebben. Dan hadden zij, toen zij op bezoek waren bij Avraham, eerst vlees en vervolgens melk moeten eten. Dit hebben ze echter niet gedaan en daarmee hebben ze bewezen dat de lagere wereld zegeviert en de Torah in hun hoge wereld geen nut heeft.

Daarom moest Moshe de wet van vlees en melk opschrijven. Deze regel is het bewijs dat de Torah in deze lagere wereld hoort en niet daarboven bij de engelen. Door eerst melk te consumeren hebben de engelen bewezen dat het onderste de overhand krijgt omdat melk liefde vertegenwoordigt en liefde hoort de nadruk te krijgen.

Hemels gesprek

En dat viere wij met Shavoe'ot door speciaal een melkmaaltijd te nuttigen en pas daarna een vleesmaaltijd. Het is een herinnering aan een hemels gesprek. Daarmee bewijzen wij dat het doel van de schepping hier beneden ligt. Wij bevestigen hiermee dat G-d van ons houdt en Zijn meest dierbare geschenk, de Torah, juist aan ons heeft gegeven. De Torah hoort bij de mensen hier op aarde, met al onze begeertes en onze gedachtes die niet altijd even zuiver zijn en onze kleine en grote fouten. De hogere spirituele en engelachtige werelden interesseren G-d niet. Hij verheugt zich als het ons af en toe lukt om in deze duistere wereld een vonkje aan te steken, een lichtje te laten branden door bijvoorbeeld iemand te helpen, hem wat te geven of simpelweg toe te lachen.

Dank je wel, G-d, dat Jij ons de Torah hebt gegeven, bedankt voor de voorkeursbehandeling die Jij ons gegeven hebt. Laten we dit prachtige cadeau dagelijks koesteren en gebruiken om ons leven mooier en rustiger te maken en vol met eeuwige normen en waarden te vullen. Elk jaar wordt de Torah aan mij en aan jou opnieuw geschonken. Het is aan ons om dit hemelse geschenk, dat juist hier beneden hoort, met vreugde en diepte te aanvaarden.

Shabbat Shalom en Chag Sameeach!

Bracha Heintz

www.chabadutrecht.nl

Gebaseerd op een les van Rav YY Jacobson.

Opmaak door Rianne Meijer en Sonja Tamam.

Help mee om de continuïteit van deze artikelen te waarborgen. Door te sponsoren word je een actieve partner en steun je ook verdere activiteiten! Doneren kan hier op chabadutrecht.nl/doneren.

